

## **"Tässä kulkee raja"**

### **- viranomaisen puheenvuoro apteekin liiketoiminnasta ja verkkokaupasta**

Professori Jussi Holmalahti,  
Osastopäällikkö  
Valvontaosasto, Lääkelaitos

Sosiaali- ja terveysministeriön lääkepoliittisissa linjauksissa (Lääkepolitiikka 2010) todetaan, että lääkehuollon tavoitteena on turvata väestölle tarpeelliset lääkkeet kohtuullisin kustannuksin osana terveydenhuoltoa. Vuoteen 2010 keskeiseksi lähtökohdaksi asetettiin lääkkeiden hyvän alueellisen saatavuuden ja lääketurvallisuuden ylläpitäminen. Molemmat tavoitteet on kirjattu lääkepoliittisiksi tavoitteiksi myös nykyisen hallituksen ohjelmaan. Apteekkitoiminnan tulee toteuttaa näitä yhteiskunnallisia tavoitteita.

Lääkelaki määrittää apteekkien tehtävät terveydenhuollossa sekä määrää myös yleisimmin sen toimintapuitteista. Apteekin lakisääteisissä tehtävissä korostuvat:

- vastuu paikallisesta lääkehuollosta ja apteekkipalveluiden saatavuudesta
- potilaiden tarvitseman lääkevalikoiman ylläpitäminen
- lääkkeiden oikean ja turvallisen käytön neuvonta
- lääkehoidon kustannusten kasvun hillitseminen.

Apteekin liiketoiminta voidaan jakaa toisaalta apteekin tarjoamiin tuotteisiin, toisaalta apteekin tarjoamiin palveluihin. Apteekilla on vastuu avoterveydenhuollon lääkepalveluista toiminta-alueellaan. Lääkkeiden lisäksi on lukuisia tuotteita, joita asiakas olettaa löytävänsä apteekin tuotevalikoimasta. Näitä ovat esimerkiksi lääkitykseen liittyvät apuvälineet, muut terveydenhuollon laitteet ja tarvikkeet ja perusvoiteet. Lääkkeisiin liittyvät apteekin palvelut voivat käsittää mm. lääkkeiden kotiinkuljetusta, reseptien uusimista, lääkehoidon onnistumista edistäviä palveluita, annosjakelua. Kaikille näille tuotteille on yhteistä niiden kytkeytyminen lääkkeisiin tai laajemmin terveyteen tai terveyden edistämiseen.

Keskustelussa apteekin liiketoiminnan rajoista on kaksi rajapintaa. Toisaalla ovat tuotteet ja palvelut, jotka eivät kytkeydy yllä mainittuun apteekin perustehtävään. Näiden korostumisen apteekin

toiminnassa voidaan nähdä olevan ristiriidassa apteekille annetun lääkkeisiin liittyvän yksinmyyntioikeuden kanssa. On varsin selvää, että apteekkien liiketoimintakäsitteen laajentuminen ja terveystietämättömyyden hämärtyminen lisäävät julkista painetta avata lääkkeiden vähittäiskauppaa muille elinkeinonharjoittajille.

Toisen ulottuvuuden pohdinnalle muodostaa apteekkitoiminnan ja laajemmin terveydenhuollon välinen rajapinta. Erilaiset apteekissa suoritettavat testit ja mittaukset ovat eräs esimerkki terveydenhuollon palveluista, joita yhä useammin tarjotaan myös apteekin kautta. Näiden osalta apteekkitoiminnan muutos terveyteen tai terveyden edistämiseen liittyvien palveluiden palveluntarjoajaksi edellyttää toiminnan periaatteisiin liittyvää tarkkaa harkintaa. Apteekista tarjottavat palvelut eivät voi olla samalla markkinointia lääkemyynnin kasvattamiseksi. Toinen tärkeä kysymys on mahdollisten uusien palveluiden laatu ja sen varmistaminen. Esimerkkeinä voidaan mainita diagnostiset palvelut ja välineet.

Apteekkitoiminnan lähtökohtien tulee perustua terveydenhuollon tavoitteiden tukemiseen. Sosiaali- ja terveysministeriö on 26.3.2008 antanut Lääkelaitokselle laajan toimeksiannon apteekkityöryhmän ehdotusten jatkovalmistelusta. Selvitykseen voi sisältyä myös muita lääkehuollon kehittämisen kannalta tarpeellisia muutosehdotuksia. Tässä yhteydessä Lääkelaitoksessa arvioidaan tarkemmin mahdollisia ehdotuksia apteekkiluvan ja apteekkitoiminnan sisällön nykyistä tarkemmasta sääntelystä. Myös lääkkeiden verkkokauppaa koskevien kansallisten perussäännösten aikaansaaminen on tullut ajankohtaiseksi.